

Náučný chodník Žalostiná - Chvojnica

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Myjava
Geomorfologická jednotka:	Biele Karpaty
Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Biele Karpaty, prírodná pamiatka Bučkova jama, prírodná pamiatka Štefanová a prírodná pamiatka Žalostiná
Prístup:	bus Chvojnica, Hate p. Melicharkom
Východisko:	bus zastávka Chvojnica, Hate p. Melicharkom
Trasa:	bus zastávka Chvojnica, Hate p. Melicharkom - Chvojnica, Horniakovci - Vrbovce, osady Bučkova jama, Strýčkovci a Pri húšti - Žalostiná: dva vrcholy (618 m a 625 m) a rozhľadňa - Chvojnica, Horniakovci - bus Chvojnica, Hate p. Melicharkom
Dĺžka, prevýšenie:	7,2 km, prevýšenie 215 m
Čas prechodu:	3 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	mierne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, ochranárske

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Chodník zo začiatku vedie po modrej turistickej značke a zhruba v polovici krátko po červenej.

Rok otvorenia: 2013

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je; na stránke ŠOP SR je verejne prístupná brožúrka Žalostiná. Natura 2000 (vyd. ŠOP SR-Správa CHKO Biele Karpaty, Nemšová, 2000. 7 strán)

Kontakt: ŠOP SR, Správa Chránenej krajiny oblasti Biele Karpaty, Trenčianska 31, 914 41 Nemšová, tel. 032 / 6598 387

Poznámka: Na informačných paneloch sa pred názvom chodníka uvádza aj názov projektu - „Chodníčky za poznaním slovensko-moravského pohraničia“ -, v rámci ktorého bol vybudovaný.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Chvojnica (obec). Nevelká kopaničiarska obec na juhozápadnom konci Bielych Karpát severozápadne od Myjavy zaberajúca povodie horného toku Chvojnice. Vznikla v roku 1957 odlúčením časti kopaníc od obcí Vrbovce, Častkov a Sobotišťa. Tvorí ju mnoho osád (kopaníc), napr. Horniakovci, Chrašť, Hate, Vývoz, Machová atď. Územie bolo osídlené v 16. storočí, kedy boli pôvodné lesy vyklčované a krajina sa zmenila na mozaiku lúk, pasienkov a lesíkov s rozptýleným osídlením. Obyvatelia sa venovali poľnohospodárstvu, najmä paseniu dobytka a oviec. Hovorí sa, že sa tu usadili členovia Bratskej jednoty po Bitke na Bielej hore podobne ako habáni-anabaptisti v neďalekom Sobotišti (pozri náučný chodník História Sobotišťa). Príchod exulantov tu pripomína okolo 400-ročná lipa v osade Vývoz (západne pod vrcholom Žalostinej). Historickou stavebnou pamiatkou obce je osamotene vo svahu nad dnom doliny Chvojnice stojaca baptistická modlitebňa z roku 1893; obec je stanicou bratislavského zboru Bratskej jednoty baptistov. Flyšové geologické podložie a horské svahy členitého horského územia sú predispozíciou zosuvných geomorfologických procesov a početných pramenných mokradí. V nich sa tu vyvinuli cenné lúčne biotopy (pozri heslá nižšie).

Prírodná pamiatka Bučkova jama. Chránené územie v južnej časti Bielych Karpát severozápadne Vrboviac vyhlásené v roku 1993 na ochranu najväčšieho komplexu zachovaných bielokarpatských zosuvových lúk a výberkových lesov v pramennej oblasti Lulovského potoka v masíve Žalostinej s výskytom mnohých chránených a ohrozených druhov rastlín a živočíchov. Pamiatka je súčasťou rozsiahlejšieho územia európskeho významu Žalostiná (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná pamiatka Štefanová. Chránené územie v južnej časti Bielych Karpát severozápadne Vrboviac vyhlásené v roku 1990 na ochranu zvyškov lúk v pramennej oblasti prítoku Haluzníkovho potoka v masíve Žalostinej na zosuvoch s cennými populáciami ohrozených druhov rastlín, vrátane čelade vstavačovitých, dôležitých z hľadiska vedeckovýskumného, kultúrneho a ochrany genofondu. Pamiatka je súčasťou rozsiahlejšieho územia európskeho významu Žalostiná (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná pamiatka Žalostiná. Chránené územie v južnej časti Bielych Karpát severozápadne

Vrboviec vyhlásené v roku 1994 nad osadou obce Chvojnicca Horniakovci južne pod vrcholom Žalostinej na ochranu jedného z mála zachovalých zosuvných pramenísk s veľkou pestrosťou biotopov na malej ploche s výskytom ohrozených druhov flóry a fauny. Pamiatka je súčasťou rozsiahlejšieho územia európskeho významu Žalostiná (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Rozhľadňa Žalostiná. Drevená rozhľadňa, vysoká 6 m, vybudovaná v roku 2010 na plochom lúčnatom vrchole Žalostinej (625 m n. m.) v južnej časti ústredného chrbta Bielych Karpát s kruhovým výhľadom. Verejnosti je voľne prístupná.

Chvojnicca (vodný tok). Ľavostranný prítok Moravy pretekajúci Bielymi Karpatmi, Chvojniccou pahorkatinou a Dolnomoravským úvalom. Pramení pod sedlom medzi dvoma vrcholmi Žalostinej zhruba vo výške 580 m n. m. Bielymi Karpatmi tečie generálne juhozápadným smerom. Pri Lopašove vteká do poľnohospodárskej krajiny Chvojnickej pahorkatiny a mení smer toku k severozápadu. Kanalizovaná preteká severným okolím Holíča a lužným lesom na nive Moravy a povyššie mostu cez Moravu, tu tvoriacej česko-slovenskú štátnu hranicu, neďaleko moravského Hodonína ústi do nej. V roku 1991 bola na juhozápadnom konci Bielych Karpát na sever od Senice na vyše 10 km úseku jej celého horného toku vyhlásená **prírodná pamiatka Chvojnicca** na ochranu hodnotnej teplomilnej hydrofauny a zachovalých prirodzených brehových porastov v príľahlom území. Ide o užúčký tiahly areál, celý v rámci Chránenej krajinej oblasti Biele Karpaty, južným koncom siahajúci asi 2,5 km na sever od Lopašova, predstavujúci najzachovalejší vodný tok v širokom okolí.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Biele Karpaty. Veľkoplošné chránené územie vyhlásené v roku 1979 na slovenskom území Bielych Karpát zhruba medzi Skalickou a Púchovom v dvoch častiach s prerušením v okolí Vrboviec severne od Myjavy. Nevelkými výbežkami siaha i do susedných geomorfologických celkov: Chvojnickej pahorkatiny, Myjavskej pahorkatiny i Považského podolia. Predmetom ochrany je mozaika lesných spoločenstiev, druhovo bohatých lúk, pasienkov, políčov a remízok, zvyšujúcich druhovú diverzitu, s charakteristickým rozptýleným kopaničiarskym osídlením s prvkami ľudovej architektúry, ktoré prispieva k osobitému krajinnému rázu. Reliéf so zaoblenými chrbtami a hlboko vrezanými dolinami miestami akcentovaný ostrými i skalnými vyvýšeninami vyplýva z geologickej stavby a vývoja. Územie kulminuje výškou 970 m n. m. Veľkou Javorinou/Veľkou Javořinou s vrcholom na slovensko-českej štátnej hranici. Ďalšími vysokými vrchmi v CHKO sú: Chmeľová (925 m), Veľký/Veľký Lopeník a Kobylínek (oba 911 m). Dominantne územie CHKO tvorí flyšové pásmo, t. z. striedajúce sa paleogénne pieskovce, ílovité bridlice, slieňa a ílovce. Od oblasti Cetuny až po Lednicu vstupuje na juhovýchodný okraj CHKO bradlové pásmo s mezozoickými karbonátovými horninami. Ide o rôzne druhy vápencov vo forme šošoviek a krých, tvoriace často výrazné vyvýšeniny obklopené mäkkšie modelovaným reliéfom na ich relatívne menej odolnom obale, budovanom napr. pieskovicami, zlepenkami, slieňmi či slieňitými bridlicami. Porasty tvoria prevažne bučiny, bukové duby, na sutinách lipové a jaseňové javoriny a na bralnatom reliéfe až stepné spoločenstvá. Osobitým javom Bielych Karpát sú lúčne spoločenstvá s bohatým výskytom druhov z čeľade vstavačovitých, medzi ktorými sú hmyzovník Holubyho, vstavačovec Fuchsov Soov, vstavač obyčajný, v. počerný, z iných vzácnych druhov ľalia cibulkonosá i popolavec dlholístý moravský. Územie je bohaté na mnohé vzácne a chránené bezstavovce, napr. motýle jasone (červenooký a chochlačkový) a modráčiky (bahniskový a krvavcový), stavovce, napr. mlok obyčajný, užovka stromová i hladká, jašterica živorodá a múrová, i vtáky, napr. sokol sťahovavý, bocian čierny a výr skalný. Miestami sa vyskytuje vydra riečna a z veľkých šeliem rys ostrovid a mačka divá. Na CHKO nadväzuje za slovensko-českou štátnou hranicou Chránená krajinná oblasť Biele Karpaty s omnoho väčšou rozlohou, miestami presahujúca z Bielych Karpát až do Dolnomoravského úvalu a Vizovickej vrchoviny.

Názvy informačných panelov

1. Chránená krajinná oblasť Biele Karpaty a prírodná pamiatka Žalostiná
2. Prírodná pamiatka Bučkova jama a manažment chránených území
3. Prírodná pamiatka Štefanová a fauna kopaníc
4. Rastlinstvo Žalostinej
5. Kopaničiarsky kraj a ÚEV Žalostiná

